

Prosjekt:

Aktivt Landbruk i Sømna og Brønnøy

Delrapport og søknad om forlenget arbeidsfrist.

Prosjektgruppa for Prosjekt Aktivt landbruk i Sømna og Brønnøy.

Fra venstre Yngvill Moe Tilrum (Brønnøy Bondelag), Kristoffer Aakerøy Moe (Plan og næringsutvalget i Brønnøy), Lill-Tove Aasheim (fagleder SHL), Tore Foss (Brønnøy bonde og småbrukerlag), Knut Alsaker (NLR), Nils Nyborg (Senior fagleder SHL), Roy Helge Dahle (Utvalg for landbruk i Sømna og Andre Johansen (Sømna bondelag)

FOTO: HILDEGUNN NIELSEN HANSSEN -

(Fra en reportasje i Brønnøysunds Avis 12.05.2023)

Fylkesrådssak: 212/2023 (2023-0379)

Referanse: 23/7209-2 og 23/69908

Varighet: 21.06.2023 – 15.03.2025

Innhold

1. BAKGRUNN	3
1.1 Hovedmål:.....	3
1.2 Delmål:	3
2. STATUS I PROSJEKTET.....	3
2.1 Sammendrag.....	3
2.2 Delmål 1: Informasjon om driveplikten	5
2.3 Delmål 2: Inngåelse av 10-årige jordleieavtaler.....	5
2.4 Delmål 3: Kartlegge og vurdere jord ute av drift.....	6
2.5 Delmål 4: Rutiner for kontinuerlig oppfølging av jordleieavtaler.....	7
3. REGNSKAP	8
4. SØKNAD OM FORLENGET FRIST, DELUTBETALING OG KORRIGERING AV KOSTNADSOVERSLAG.	9
4.1 Forlenget arbeidsfrist	9
4.2 Delutbetaling.....	9
4.3 Korrigering av godkjent kostnadsoverslag.....	9
5. AVSLUTNING	11

1. BAKGRUNN

Sømna og Brønnøy er de to største landbrukskommunene i fylket. Langsiktig tilgang til nok jordbruksareal er en flaskehals som gjør at ungdom ikke tør å overta bruk, at finansinstitusjoner ikke vil finansiere utbygging av bruk og at brukere ikke tør å investere i tiltak som øker avlingsmengden.

1.1 Hovedmål:

Jordbruksareal i våre kommuner skal drives og være tilgjengelig for aktive gårdbrukere på lang sikt. Det gir grunnlag for å rekruttere ungdom inn i næringa og bidrar til å opprettholde og utvikle drifta på det enkelte gårdsbruk

1.2 Delmål:

1. Eiere av alle landbrukseiendommer i begge kommuner skal være kjent med innholdet i driveplikten og bakgrunnen for at vi har en driveplikt.
2. Det skal inngås 10-årige jordleieavtaler på all jord som ikke drives av eier.
3. All jord som er ute av drift skal kartlegges og vurderes. De arealene som det er realistisk å få i drift igjen skal komme i drift.
4. Det skal komme på plass rutiner for kontinuerlig oppfølging av jordleieavtaler i begge kommuner.

2. STATUS I PROSJEKTET

2.1 Sammendrag

Prosjektet er så omfattende at vårt geografiske område er delt inn i 5 soner.

Sone 1: Sømna

Sone 2: Kommunegrense Sømna – Skillebotn

Sone 3: Velfjord

Sone 3: Skillebotn - Skarsåsen

Sone 4: Horn - Brønnøy bru

Sone 5: Brønnøy bru - Torget

Sone 1.

Her er ca. 265 eiendomsforhold. Det omfatter areal som eier driver selv, samt areal aktive gårdbrukere leier hos andre. 246 eiendomsforhold er i orden. Vi vil aldri få avtale på 100% av arealet siden driverne skifter og siden lovverket åpner for at nye eier skal få tid til å vurdere om han/hun vil drive selv eller leie ut. Det arbeides fortsatt med å få på plass de siste mest krevende avtalene.

Vi har kartlagt jord ute av drift og varslet alle eiere og leietagere. Ca. halvparten av jorda har kommet i drift igjen. Resten av arealene vil kreve tidkrevende og kostbare tørrleggingstiltak. Dette vil ta flere år.

Sone 2 og 3.

Alle grunneiere som mangler skriftlig jordleieavtale er tilskrevet, med kopi til den som driver jorda. Det er også sendt ut varselbrev til de vi ikke har fått respons fra.

Da prosjektet startet, hadde vi 27 jordleieavtaler i arkivet for sone 2-4. Nå er vi oppe i 167 avtaler.

Ca. 20 grunneiere har søkt om fritak for driveplikt så langt og vi venter flere søknader. Her må det lages saksframlegg og sakene behandles politisk. 6 av sakene er behandlet politisk så langt. Resten vil bli behandlet i 2025. Vi forventer flere klagesaker i de tilfelle søkerne får avslag. På eiendommene der det søkes om fritak for driveplikt er det foretatt fysisk befaring i lag med NLR.

Det planlegges kartlegging av jord ute av drift på ettersommeren 2025. Slik kartlegging bør foretas når andreslåttan er ferdig siden dette gir det mest riktige resultatet. Innsatsen må følges opp utover høsten og vinteren 2025/2026.

Sone 3 og 4.

Arbeidet med å få på plass jordleieavtaler starter våren 2026.

Det planlegges kartlegging av jord ute av drift på ettersommeren 2025. Slik kartlegging bør foretas når andreslåttan er ferdig siden dette gir det mest riktige resultatet. Innsatsen må følges opp utover høsten og vinteren 2025/2026.

Sone 5.

Denne sonen er ikke påbegynt enda.

2.2 Delmål 1: Informasjon om driveplikten

De fleste grunneiere i våre to kommuner er nå godt kjent med prosjektet pga:

- 3 reportasjer i Brønnøysunds avis
- 2 orienteringer på politiske møter i Sømna og 2 orienteringer i Brønnøy
- 1 orientering på bondepub for aktive brukere i Sømna
- 1 orientering på Persplassen for grunneiere i Brønnøy
- Orientering på kommunens Facebook side.
- Det er sendt ut bortimot 200 brev i Sømna og godt over 250 brev i Brønnøy
- Vi har hatt en rekke fysiske møter samt ca. 300 telefonsamtaler med berørte grunneiere og leietagere.
- Fylkeskommunens logo nyttes på informasjonsmateriell og det henvises til støtten vi har fått ved åpne møter.

Det var planlagt 10 grendemøter. Vi har valgt å gå bort fra disse og heller fokusere på direkte kontakt med den som skal leie ut jord og den som er aktuell som leietager. I de tilfellene vi har hatt åpne møter har vi koblet oss på eksisterende møteplasser i stedet for å arrangere egne møter. Dette holder kostnadene nede.

Den direkte kontakten er en mer arbeidskrevende prosess, men har vist seg å gi gode resultat. Det fører til at egeninnsatsen for oss som jobber ved Sør-Helgeland landbrukskontor (SHL) har blitt mye større enn planlagt. Dette kan forsvares siden mye av de prosjektrettede oppgavene også er lovpålagt.

2.3 Delmål 2: Inngåelse av 10-årige jordleieavtaler

Da vi startet prosjektet, hadde vi 113 jordleieavtaler i sone 1 og 27 avtaler i sone 1-4. Vi har så langt i prosjektet fått inn ca. 240 avtaler slik at vi totalt har 380 avtaler registrert i saksbehandlerprogrammet vårt. Vi mangler fortsatt bortimot 250 avtaler.

Vi møter forskjellige utfordringer både individuelt og i de ulike geografiske områdene. I noen områder er arealene små, dårlig arrondert og det er få aktive brukere. Her er det vanskelig å finne brukere som ønsker å drive arealene. Andre eiendommer er sentrumsnære og attraktive til annet enn landbruk. Her er eierne redd de kan miste økonomisk gevinst dersom de binder arealet med 10-årige jordleieavtaler. Atter andre igjen vurderer salg av gården innen få år, eller har nådd slik alder at de er usikre på om de lever i 10 år.

Disse individuelle forskjellene gjør det tidkrevende å få på plass avtaler, og vi ser at vi må søke om forlenget arbeidsfrist.

2.4 Delmål 3: Kartlegge og vurdere jord ute av drift

Arbeidet innebærer befaring i felt, opptegning av arealene på kart, vurdering av om det er mulig å få arealene i drift, samt utarbeidelse av planer for hva som må gjøres for å få arealene i drift. Kartleggingen bør foretas på ettersommer/høst. Helst før beitesesongen er avsluttet, men etter at andreslåttene er høstet.

Dette er et fagfelt hvor vi leier inn bistand fra Norsk Landbruksrådgivning (NLR) siden de både sitter med lokalkunnskap, agronomisk kunnskap og den planfaglige kompetansen tiltaket krever.

Sone 1

I sone 1 brukte ansatte ved Sør-Helgeland Landbrukskontor (SHL) samt Norsk landbruksrådgivning (NLR) 6 dagsverk på å kartlegge jord ute av drift. Det ble registrert ca. 300 dekar ute av drift på 35 bruk.

Etter at ansatte ved SHL vasket arealet opp mot AR5 (klassifikasjonssystem som deler landareal inn etter arealtype/markslag) satt vi igjen 238 dekar dyrka jord ute av drift på 24 eiendommer.

Det er sendt ut både varselbrev og purrebrev samt at vi har vært i direkte dialog med eiere og leietagere. Bortimot 100 dekar har kommet i drift. Det gjenstående arealet er mer tidkrevende og kostbart å få i drift igjen siden det krever utarbeidelse av planer, søknader om økonomisk støtte, innleie av entreprenører til å utføre jobben samt egeninnsats fra bruker/eier. Arbeidet må også utføres når forholdene ligger til rette for dette. Det må påregnes at arbeidet på en del av feltene vil ta flere år. Det forventes også søknader om fritak for driveplikt som må opp til politisk behandling.

Sone 2-4

I sone 1 er det meget stor etterspørsel etter jord.

Vi må forvente å finne mer jord ute av drift i sone 2-4 og mindre vilje fra leietager til å ta store kostnader for å den i drift igjen. Dette vil gjøre prosessen vanskeligere her.

Vi vil engasjere Norsk Landbruksrådgivning til å utføre en kartlegging for oss høsten 2025. Dette innebærer kartfesting av arealene, en agronomisk vurdering av om det er mulig å få arealene i drift samt en plan for jobben som må gjøres på hvert jordstykke.

På bakgrunn av kartleggingen må SHL vaske arealene opp mot føringer i AR5-reggelverket og starte dialogen med eier/leietager for å få arealet i drift.

2.5 Delmål 4: Rutiner for kontinuerlig oppfølging av jordleieavtaler

Vi har kommet godt i gang med å få oppfølgingsrutinene på plass:

- Samtlige jordleieavtaler er registrert i kommunens saks- og arkivsystem med obsdatoer slik at vi varsles når avtalene går ut
- Vi har lister i EXEL med full oversikt over samtlige leieforhold på de avtalene vi har mottatt. Også her ligger utløpsdatoene.
- Det skal utarbeides skriftlige rutinebeskrivelser som skal inngå som en del av års hjulet ved Sør-Helgeland landbrukskontor.
- Det er utarbeidet 6 forskjellige maler for brev som skal nyttes på ulike stadier i oppfølgingsprosessen. I tillegg skal det lages det maler for saksframlegg til politisk behandling.
- Rutinebeskrivelser, jordleieavtaler og maler skal lagres slik at de er tilgjengelige for alle ansatte ved SHL. Dette blir både i Teams, Compilo og Elements.

Her gjenstår fortsatt en del før alt er på plass.

3. REGNSKAP

Status pr 15.desember 2024

Prosjekt.nr: 1485 - Aktivt landbruk

Kostnad	Godkjent budsjett	Delregnskap pr 15.12.2024
10 grendemøter a kr 6.000,-	60,000	3,500
Egeninnsats for ansatte ved SHL	100,000	260,000
Egeninnsats fra faglagene i Sømna og Brønnøy	60,000	33,600
Innleie av bistand fra Norsk landbruksrådgivning	100,000	75,000
Kjøring, arbeidsgruppemøter, servering, annet	110,000	11,500
Prosjektledelse	200,000	156,000
Sum	630,000	539,600
Finansiering		
Egeninnsats SHL + faglag	160,000	449,600
Kommunale næringsfond i Brønnøy	25,000	
Kommunale næringsfond i Sømna	25,000	
Nordland fylkeskommune	300,000	300,000
Sømna kommune	120,000	13,000
SUM	630,000	762,600

Kommentarer til regnskapet:

- Egeninnsats SHL: Det er brukt 5 månedsværk a kr 52.000, -
- Prosjektledelse: Det er brukt 3 månedsværk a kr 52.000, -
- Egeninnsats faglag: Arbeidsgruppa har hatt 5 møter. I tillegg har faglagsmedlemmer deltatt på to åpne møter. Pris: kr 700,- pr person/time
- Grendemøter: Det er gjennomført 2 åpne møter.
- Kommunale næringsfond. I stedet for å bruke fondsmidler betaler kommunen lønn for egeninnsats og prosjektledelse for ansatte ved SHL i betydelig større omfang enn det som stod i prosjektbeskrivelsen.

4. SØKNAD OM FORLENGET FRIST, DELUTBETALING OG KORRIGERING AV KOSTNADSOVERSLAG.

4.1 Forlenget arbeidsfrist

Vi ser at prosjektet er langt mer omfattende enn vi stipulerte. Så langt har SHL lagt ned 8 månedsverk på Prosjekt Aktivt Landbruk. Vi anslår at vi har gjennomført ca. 60% av prosjektet. Da vi laget prosjektbeskrivelsen anslo vi at egeninnsatsen ved SHL ville utgjøre ca. 6 månedsverk totalt.

Vi ser også et stort behov for å disponere midler til å leie inn Norsk landbruksrådgivning til å bistå oss med å få jord i drift igjen. Dette kan først gjøres høsten 2025.

De aktive brukerne i sone 1,2 og 3 er meget godt fornøyd med resultatene som er oppnådd så langt i prosjektet og det vil framstå som «urettferdig» dersom vi ikke får fulgt opp i hele det geografiske området.

Det søkes om et år forlenget frist fram til 15.03.2026

4.2 Delutbetaling

Regnskap (inkludert egeninnsats) utgjør nå ca. 85% av godkjent kostnadsoverslag i tildelingsbrevet. Vi anslår at vi har utført ca. 60% av prosjektet.

Det søkes om å få utbetalt 50% av tilskuddet, dvs. kr 150. 000,-

4.3 Korrigering av godkjent kostnadsoverslag

- Grendemøter. Som nevnt tidligere i delrapporten har vi prioritert direkte kontakt med eiere av landbrukseiendommer i stedet for grendemøter. Dette er mer arbeidskrevende, men gir et bedre resultat. Vi har så langt hatt to fagmøter og ser behov for to møter til. Derfor ønsker vi å redusere posten til grendemøter fra kr 60. 000,- ned til kr 20.000, -.
- Egeninnsats for ansatte ved SHL. Som nevnt tidligere har vi valgt en mer arbeidsintensiv metode enn planlagt for å få best mulig resultat. Dette gjør at egeninnsatsen blir større. Vi ønsker derfor å øke denne posten fra kr 100. 000,- til kr 120.000, -

- Norsk landbruksrådgivning er en meget viktig bidragsyter i prosjektet, som vi er helt avhengige av, for å få et godt resultat. Dette gjelder både lokalkunnskap, agronomisk kunnskap og kompetansen til å utarbeide planer. Vi ønsker derfor å øke denne posten fra kr 100. 000,- til kr 200.000, -.
- Kjøring, arbeidsgruppemøter, servering og annet. Nå som prosjektgruppa har utarbeidet føringene for prosjektet er behovet for midler redusert på denne posten. Vi ønsker derfor å redusere posten fra kr 110. 000,- til kr 30.000, -
- Kommunale næringsfond. Siden kommunen har åpnet for å bruke mer lønnsmidler på prosjekt er behovet for å innleie mindre og følgelig er behovet for bruk av næringsfond redusert. Det foreslås at disse postene reduseres til 0 og at egeninnsats for SHL og faglag økes til kr 210.000, -

Forslag til korrigert budsjett

Kostnad	Korrigert budsjett
Grendemøter / Åpne møter	20,000
Egeninnsats for ansatte ved SHL	120,000
Egeninnsats fra faglagene i Sømna og Brønnøy	60,000
Innleie av bistand fra Norsk landbruksrådgivning	200,000
Kjøring, arbeidsgruppemøter, servering, annet	30,000
Prosjektledelse	200,000
Sum	630,000
Finansiering	
Egeninnsats SHL + faglag	210,000
Kommunale næringsfond i Brønnøy	0
Kommunale næringsfond i Sømna	0
Nordland fylkeskommune	300,000
Sømna kommune	120,000
SUM	630,000

5. AVSLUTNING

Vi opplever at Prosjekt Aktivt Landbruk oppnår resultat som bedrer rammebetingelsene for landbruket i Sømna og Brønnøy i mange år framover.

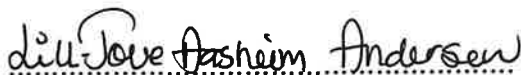
Både Faglagene i landbruket, Politikerne og de aktive gårdbrukerne i begge kommuner mener er et nyttig tiltak som de støtter opp om.

Vi håper derfor Nordland fylkeskommune imøtekommer ønskene våre både om delutbetaling, forlenget arbeidsfrist og korrigert kostnadsoverslag.

Sømna 06. februar 2025

Bodil Lundbakk
Enhetsleder SHL

Lill Tove Aasheim Andersen
Fagleder landbruk
Prosjektleder

Nils Nyborg
Senior fagleder landbruk